

A NEGYEDIK HONVÉDSÉG

AZ első Kossuth Lajos lángesze és akaratereje, népünk csodálatos kitartása és szabadságvágya hozta létre száz évvel ezelőtt. A második csak a nevét vette át ragyogó elődjétől. De a magyar államiség kialakulása a szabadságharc leverésétől kezdve Kossuth eszméitől távolodó irányban haladt. Az 1867-es kiegyezés után a magyar hatalmi ábránd hódoló kiszolgálója lett a Habsburg-monarchia létének. A vezető rétegek és uralkodó osztályok következetesen egyértelmű bel- és külpolitikája még nagyobb szakadékot teremtett az új honvédség és a szabadságharc gondolata között.

A császári hadsereggel nem egyenrangúnak, csak második vonalbeli haderőrésznek tervezték. Eppen a „Gesamtstaat“ céljából és érdekében. Ez a birodalmi háborút csak a nagynémetség uralomra törő szándékával összhangban és azzal egyetértve volt fenntartható.

Kossuth ezt is előre látta. Emigrációs magányából óvta és intette nemzetét a veszedelemtől. De önző osztályérdekek megcsontosodott szerkezetüket féltve, elvetették és rémlátásnak minősítették. A magyarság ment és rohant a porosz szövetség oldalán, felkeltve így a körülöttünk élő többi nép és egy jobbérzésű világ ellenszenvét.

Az új világ és új társadalom hiába kopogott Magyarországra kapui-nál. A rohanó út a németiség oldalán elsőízben Volhynia mocsaraihoz és Doberdó szikláihoz vezetett. Ott, a porosz imperializmus szövetségében temették el az új honvédséget.

*

A szabadságharc emléke és a kossuthi eszme, a háborús vereség dacára is, nagyszerű alkalmat nyújthatott volna egy külsőleg és belsőleg megújuló Magyarország megteremtésére. De az önálló ország új katonai serege *harmadszor* Szegedről indult és „auf Deutschlands Gefilden“ — német rónákon — megint a nagynémet imperializmus szolgálatában bukott el.

Születésétől összeomlásáig végigkísértük e szegedi sereg bukda-csoló útját. A tollas hadfiak kegyetlenkedő éveit, a trianoni korszak naív álmódzásait, a békeszerződés adta keretek még naívabb titkos-ságát, Gömbös Gyula kalandor törtetését és az úgynevezett „felemel-ke-dés“ esztendeit. Volt ebben, a harmadszor is honvédségnek nevezett, de a hon-hoz és a védelemhez közösséget nem érző szervezetben min-den, amit egy „középhatalom“ katonai elképzelése papíron nyújthatott. A hatalmi ábránd most már középhatalomra szerénykedett, de még

mindig csábító volt a gondolat, hogy a magyarság egyedül hivatott a Dunamedencében vezető államot alkotni.

Ennek a gondolatnak érdekében szervezték újjá a honvédséget. Szervezték és lelkesedtek érte. Mégsem volt köszönet benne.

Ahogy politikusaiban, úgy katonáiban is végzetesen és helyrehozhatatlanul csalódott ez az ország.

Éveken, sőt évtizedeken át kapkodó, hozzá nem értő kézzel formálták újjá és megint újjá a honvédség egységeit. Nem a trianoni korlátok és nem az anyagi hiányok miatt csupán.

Az 1914—18-as háború után húsz évvel Magyarországnak nem volt komoly katonai ereje. Ma már tudjuk, hogy a világ többet képzelt rólunk a valóságnál. Ismétlem: nem pénzügyi okok miatt.

Iskolapéldául lehet majd odaállítani a jövő számára azt a szervezési tehetetlenséget, ahogyan e hadsereget a háborúra előkészítették.

Pedig a háború állandó céljaik között szerepelt.

A politika és hadvezetés összhangját alaptételként hirdették és tanították. Persze olyan politikai és katonai célok érdekében, melyet megújuló népi demokráciánk elvet és megtagad.

Betetőzésül — tragikus befejezéskép — e rosszul szervezett, hiányosan felszerelt és ki nem képzett hadsereget könnyelmű áldozatul dobták oda.

*

A romokból újjáépülő országban poraiból kél életre újra, *negyedszer*, a honvédség.

Nem folytatása a megelőző korszak származó véget ért fegyveres erejének.

Sem szellemében, sem erkölcsében, sem társadalmi megoszlásában, de még külső megjelenésében sem kíván hasonlítani amahhoz.

A háború áldozatainak köszönhető, hogy országunk és társadalmunk többet tettek a demokratikus haladás érdekében, mint számos megelőző korszak együttvéve sem.

Ez az átalakulás alapjában érinti a Negyedik Honvédség célját, szervezetét és belső életét.

*

Két kérdést kell tisztáznunk előjáróban félreértés és kertelés nélkül!

Először azt, hogy van-e létjogosultsága, van-e értelme egyáltalán demokratikus köztársaságunkban olyan katonai erőt fenntartani, amely komoly háborús erőfeszítésre is felkészül?

Pacifizmus és örök béke a mai társadalmak teljes demokratikus átalakulása nélkül nem képzelhető. Nem mindenfajta háborút ítélünk el a múltban és nem minden háborút ítélünk el a jövő számára. Szembenállunk olyan törekvéssel, mely más népek erőszakos meghódítására irányul, de nem állunk szemben olyan háborúval, melyet elnyomott nemzetek vagy elnyomott osztályok folytatnak elnyomóik ellen.

A társadalmi és gazdasági rendszerek még meglévő imperialista korszakában a világ nagy része fegyveres erőt tart készenlétben. Számukra a fegyveres erőszak tényleg politikájuk folytatása háború árán is. Ez az imperialista törekvés demokratikus berendezkedésünk belső és külső rendjét teheti vitássá. Az erőszakot és rosszhiszeműséget a világ mai állapotában nem lehet pusztán becsületességgel és rábeszéléssel legyőzni.

Nem ítéljük el például Poroszország 1813-as háborúját Napoleon Franciaországa ellen, de elítéljük az 1870—71., az 1914., meg az 1939-ben imperialista célokért indított háborúkat. Nem ítéljük el a Balkán népeinek 1878—79-ben (bolgárok, szerbek, románok) háborúját Törökország ellen, de elítéljük a cári Oroszország beavatkozását hatalmi törekvésekért.

Magasztaljuk az 1848—49-es magyar szabadságharcot, de elvetjük a háború jogosultságát az osztrák császári szándék okozta és a cári intervenció hadjáratoknál.

Az erőszak alkalmazásának kényszere tehát mai magyar társadalmunk számára megmaradt. Az állam erejének mai formája nem a dorong és az ököl, hanem hadsereg.

Majd csak akkor, ha a nemzetközi világ teljes egészében lemond a fegyverek alkalmazásáról, majd csak akkor mondhatunk le róla mi is.

*

Katonai felkészültségünk nem eshet a múlt hibáiba. Hatalmi ábrándok kergetése helyett nem vezetőszerepre, de békés együttélésre vár népünk a körülöttünk élő többi ország mellett. Két világégésen át kellett megtanulnunk, hogy nem azáltal válhatunk vezető néppé, ha másokon akarunk uralkodni, hanem ha az élen járunk az emberi haladás útján.

*

Választ kell adnunk arra a második kérdésre is, hogy honvédségünk milyen helyzetet foglaljon el demokratikus berendezkedéseink között.

Ez részben a békeszerződés rendelkezéseiből adódik, részben abból a felismerésből is, hogy országunk újjáépítése kívánja, hogy ne rójunk rá elviselhetetlen katonai terheket.

A békeszerződésnek az Egyesült Nemzetekre való utalása pozitív célként jelöli meg Magyarország hadereje számára, hogy esetleg újabb fasiszta törtető kísérlet ellen felhasználható legyen. Ez alapvető különbség a trianoni helyzettel szemben. Szervezés és részletes tagozódás tekintetében is szabad kezét nyertünk. Nincsen szükségünk semmiféle látszat- vagy ködösítő módszerekre, mellyel vállalt kötelezettségeinket kijátszanunk kellene, mert:

1. nem kényszerítettek ránk zsoldos hadsereget,
2. nem szabták meg a szolgálati idő tartamát,

3. szervezetünk és alakulataink felépítését — jelentéktelen korlátozásoktól eltekintve — magunk határozhatjuk meg* és végül

4. az elérhető legmagasabb állomány lehetővé teszi, hogy okszerű váltással a katonai szolgálatra alkalmas ifjúságunkat teljes egészében kiképezzük.

Honvédségünk ma a magyar nép közjogi uralmának ereje és kifejezője. Éppen ezért az általános védkötelezettség helyes értelmezése szerint minden állampolgár megközelítően egyenlő mértékben járul hozzá az ország hadképességéhez. A multtal szemben itt is lényeges változásra lesz szükség. A honvédség mai kiegészítése és védrendszere az 1939. II. törvénycikk alapján mintegy tehetetlenségi járomba kötve — demokratikusnak egyáltalán nem nevezhető. A szellem ebben még az elmúlt világ fasiszta felfogásához igazodott.

Az általános védkötelezettség demokratikus kiépítése közös megterhelést jelent mindenki számára vagy testi alkalmasság, vagy más képesség tekintetében. Itt is érvényesüljön az elv, hogy a tehetősebb, a gazdagabb réteg progresszív alapon többet áldozzon. Legtöbbet jelent a tényleges szolgálat teljesítése. Mindenki erre köteles.

Szolgálatot nem teljesítők e kötelezettségüket „*hadmentességi adóval*” és „*fegyvergyakorlatmentességi adó*”-val váltsák meg. Ez adónemnek több évre elosztott kiszabata az állampolgárok vagyonához, jövedelméhez, vagy keresetéhez — emelkedő kulcs szerint — igazodjék. Az adóforrás bevételéből a ténylegesen szolgálók eltartási költségei és a felszerelési anyag egy része beszerezhető.

*

Függetlenségünk megtartását és védképességünk fenntartását úgy biztosíthatjuk, ha biztos kézzel kiválogatjuk, hogy multbeli intézményeinkből és elveinkből mi maradhat érvényben.

A honvédség szellemének átalakulásával párhuzamosan a *korszerű hadvezetés* elveit kell érvényre juttatnunk.

Már az első, de még inkább a második világháború is, újabb, változott elemeket mutatott a hadviselés terén. Szinte folytonossági törvény, hogy minden háború végső szakaszában eljövendő új küzdelmek csiráit hordozza. A haditechnika, igaz, sok ismeretlent rejtegethet. De az ismeretlenek pusztá feltételezése nem készíthet tételenre, vagy álmodó várakozásra. A világ többi része sem marad meg tétlenül.

Az 1939—45. évi háború utolsó szakaszának bemutatkozása alapján a jövő hadviselésének új kialakulását megtalálhatjuk:

1. A mai harcterület *egységes vezetés* alatt harccsoportok küzdelme, mely *gyors mozgásra képesített gyalogságból* (úgy összenőve

* A békeszerződés korlátozó rendelkezései feloldhatók lesznek, amint Magyarország az Egyesült Nemzetek tagjává válik. A trianoni béke katonai határozványai ezt a lehetőséget nem adták meg. — A Szövetséges és Társult Hatalmakkal való külön megegyezés is megváltoztathatja a katonai rendelkezéseket. Ennek azonban nincsen gyakorlati jelentősége, mert ezek az államok az Egyesült Nemzeteknek már mind tagjai.

légvédelmi párjával, mint a csiga a házával), *korszerű tüzérségből, páncélos egységekből, műszaki szervezésű részekből és repülő harc-egységekből áll.*

E vegyes kötelékek (korszerű gyalogság, légvédelem, tüzérség, műszaki és repülőerők annyira összeforrnak már, hogy szinte *új fegyvernem* születik. Persze ennek józan határai vannak. A fegyvernemek elhatárolására jövőben is szükség lesz. Nemcsak tradicionális okokból.

2. Az egységek mozgatása merőben különbözik az eddig megszokott menetoszlopképzéstől. Elsősorban természetesen hadászati szempontból, de ugyanúgy harcvezetési érdekből is, a mozgatás *gépkocsi-szállítással és repülőszállítással* történik majd. Nemcsak nagyhatalmaknál, ahol minden bizonnyal *egész seregtestek földi (gépkocsi) és légi szállítására* készülnek fel.

3. A *repülők* harcászati szerepének és szállítóeszköz szerepének fokozódó jelentősége.

A korszerű háború egyetemessége nemcsak abban nyilvánul már, hogy a teljes szellemi és anyagi erők bevetését kívánja. Ez volt nagyjából az első világháború tapasztalata. Ma azonban harc folyhat távol a határoktól és egyidejűleg bent az ország belsejében. Az ország területének védelme megszűnt védelmi vonalakon vagy védelmi öveken alapulni. A *belső területek* veszélyeztetettségét a *rakéta* és *szárnyas bombák, távirányított repülőgépek* csak jobban fokozzák még. A *belső hadszínterek* szerepe — ideértve az ipari és hadigazdálkodási góccokat — már a mozgósításnál kezdődik.

A repülők *működési sugara, teherbírása és sebessége* óriási mértékben növekszik. Olyan gépek vannak, vagy lesznek rövidesen, melyeknek hasznos súlya néhány vasúti kocsi teherbírását felelmeulja. Nincsenek területek, ahol nem kell számolni levegőn át szállított kötelékek megjelenésével.

A *vitórlázó szállítás és ejtőernyős* csapat csak a küszöbig jutott el a háború folyamán.

Egy pillantást kell vetnünk az *atombomba* felé is. Rettenetessége vajjon megváltoztatja-e a hadviselés arcát és megszünteti-e a hadseregeket, vagy csupán különleges rendszabályokat követel a termelés és a lakosság felé?

4. A *védelmi harcok* új technikai eszközei, melyeket a találékony elme a „villámháború“ kísérlete ellen állított. A háború második felétől kezdve a páncélelhárítás csaknem utolérte a harcokocsik és páncélos egységek átütő erejét. Az újfajta *bemérő, jelző- és figyelőszolgálat* a földön és a levegőben (radarkészülékek, fotocellás és különleges fizikális tulajdonságú sugarak), a *műszaki eszközök és a műszaki zárás* újabb térhódítását mutatja.

5. Számunkra jóformán ismeretlen terület a *partizán (szabadharcos)* mozgalom előkészítése, harcászata és a sorhadsereggel való kapcsolata. Európa népeinek fe'szabadító harcai, Szovjet-Oroszország-

tól a Belső Francia Arcvonalig és Norvégiától Görögországig a korlátlan háborúnak hatásos új irányát jelentik.

*

Íme néhány vonással megrajzolva az a kép, amely az új honvédség korszerűsítése érdekében szervezési, vezetési és kiképzési vonáson szükséges. A további kialakulás bizonytalan, de meg kell elégednünk, ha a legközelebbi esztendőök fejlődését vesszük elméletileg számításba.

Mire és hogyan szervezzük tehát haderőnket?

Bizonyos, hogy nem imperialista célokért!

A trianoni honvédség súlyos örökségétől kell felszabadítani szemléletünket.

Társadalmi és polgári átalakulásunk, az 1848-as eszményekhez való visszatérés, a dolgozó magyar nép országának szolgálata *Negyedik Honvédségünk* eszményképe is.

Függetlenségünk és szabadságunk megvédésére, a belső reakció megmozdulása ellen vagy külső imperialista törekvésekkel szemben, fegyveres erőnket állítjuk. Kertelés és gyanakvás nélkül vállalnunk ezért eszmei és gyakorlati közösséget a körülöttünk élő többi nép demokratikus rendjével. Vállaljuk, hogy velük egyetértésben hárítunk el minden behatoló kísérletet, mely tőlünk idegen, imperialista erőket akarna itt érvényesíteni.

E kettős feladat betöltéséhez honvédségünknek — a vázolt korszerűsítés mellett — olyan politikai öntudatra van szüksége, mely méltó népi demokráciánk politikai érettségéhez is.

A múlttal ellentétben nem a politikai elem távoltartása, ellenkezőleg! Célunk a népi politika érdekeinek szerephez juttatása a honvédségen belül!

Hiszen az elmúlt 67-es korszak, meg az első világháború utáni idők honvédségének látszólagos politikai mozdulatlansága csak leplező köntös volt egy nagyon is céltudatos osztálypolitika érdekében. Az a jelszó, hogy a honvédség nem politizál és a fegyveres testületek tagjai politikailag nem nyilváníthatnak véleményt, csupán eszközt jelentett, — hogy a hadsereg vezetőit, így elsősorban a tisztikart, egy sovén hatalmi politika korlátai között kihasználják. A múlt honvédsége és a múlt tisztikara — ma már tisztán látjuk — igenis szívvel-lélekkel politizált. Politizált eszményeiben és politizált tetteiben. Csakhogy — és ettől sem hagyjuk magunkat megteveszteni — az a politikum annyira ellentétben áll mai haladó szellemű felfogásunktól, amennyire új magyar köztársaságunk ellentétet jelent egy hatalmi osztályérdek által vezetett, feüdális szerkezetű Magyarországgal szemben.

*

Az 1848-as szabadságharc eszményeihez való közvetlen visszatérés ma nem jelszó, de belső tartalom. A politikai öntudat pedig nemcsak politikai iskolázottságot jelent. Jelenti vállalását és átérzését

annak a megbecsült szerepnek, amelyet honvédségünk a nemzet életében ma jelent, vagy jelenteni fog.

És jelenti legfőképpen a felelősségvállalást, — a politikai értelmű felelősség vállalását is, a nép előtt, az ország népének politikai megítélése előtt. A múlt idők katonáját csak a fegyelmi felelősségérzet irányította különböző fegyelmi szabályzatok keretében. A honvédség ma, — legénység, — tiszthelyettes és tiszt egyaránt, a nemzet állandó politikai ellenőrzése alatt is áll. Ez a permanens felelősségérzet, — állandó belső önvizsgálattal párosulva képezze valójában politikai öntudatunk alapját.

Réczey Ferenc

A SZOVJET HADSEREG FRANCIA SZEMMEL

(Lorquin francia katonai írónak a L'Armée Française 1947. évi 15. és 16. számában megjelent tanulmányának ismeretése. Második folytatás.)

(Az első rész a „Honvéd” 1947. novemberi (11.) számában jelent meg.)

A szovjet tiszt- és altisztképzés.

Láttuk, hogy a Szovjetnél kezdetben tanfolyamokat állítottak fel, hogy a vörös hadsereg részére altiszteket és alantos tiszteket képezzenek ki. Ezek a tanfolyamok kettőtől négy hónapig tartottak, azonban ezt az időtartamot csakhamar felemelték és ismétlő és továbbképző tanfolyamokat állítottak fel. Nagyszámú különleges szaktanfolyamot is létesítettek. Fokozatosan minden vezetőnek el kellett végeznie a továbbképző tanfolyamot és 1925-ben a tisztek legnagyobb része a személyes tapasztalatain túlmenően már *szilárd elméleti alappal* is rendelkezett. A forradalomból származó tisztek különféle eredetűek voltak, sokan munkából, parasztból lettek tisztekké, így az általános tudásuk szintje aránylag alacsony volt. E hiányosságok pótlására katonai egyetemeket létesítettek. Ezzel egyidejűleg a tiszti iskolai felvételhez megkövetelt általános színvonalat fokozatosan emelték. 1928. évig az elemi iskolai végzettség is elég volt. 1935. után a tiszti hivatás *rendes kenyérkereső állássá lett és 1937-ben a katonaiskolákba* pályázóknak már *középiskolai végzettséggel* kellett rendelkezniök (érettségi, vagy középiskolai végzettségi bizonyítvány, mely utóbbi esetben a pályázónak mennyiségtanból és orosz nyelvből felvételi vizsgát kellett tenni). A katonaiskolák fegyvernemek szerint váltak elkülönítve, ezekben a *kiképzés háromtól négy évig tart.* A választott fegyvernembeli szakasz vezetéséhez szükséges katonai ismereteken kívül az oktatás még az általános kiképzésre is kiterjed, amely főleg a *mennyiségtanra, a politikai és gazdasági ágakra* helyezi a súlyt. Minden nemzetiség részére külön tisztképző iskolát létesítettek, ahol az oktatás az illető nemzetiség anyanyelvén folyik, a tiszti növendékeknek azonban az orosz nyelvet is el kell sajátítaniok. Az oktatás *gyakorlatias szellemben folyik és az a célja, hogy azon-*